

4. Колесник О.О. Економічна оцінка туристичної привабливості України // Економіка. Управління. Інновації, 2010. - №1(3). – С42-47.
5. Мельник О.В. Інтегральний показник туристичної привабливості: поняття та теоретичні аспекти / О.В. Мельник//Регіональна економіка. 2004. - №4. С.197-205.
6. Музиченко-Козловська О.В. Економічне оцінювання туристичної привабливості території. Монографія. Львів, Новий світ 2000, 2012. – 176 с.
7. Плугарь Е.В. Подходы к управлению потребительской полезностью турпродукта / Е.В.Плугарь // Экономика Крыма.- Симферополь: ТНУ им. В.И.Вернадского. 2013.-№1.-С.14-21.
8. Севастьянова О.В. Проблемы инновационной деятельности в сфере туристических услуг / О.В. Севастьянова, Т.А. Мужецкая // Экономика Крыма. 2006.-№16.-С.36-37.
9. Lebel P. The role of creative innovation in economic growth: Some international Comparisons / P.Lebel // Journal of Asian Economics.-2008.- №19.-p.334-347.
10. Travel @ Tourism Economic Impact 2014 Ukraine / World Travel @ tourism Council / London 2014 / 24с.

УДК: 332.025.12:338.43

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ МЕХАНІЗМУ РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

*Собченко А.М. – к.е.н., доцент,
Круківська О.В. – к.е.н., асистент, Херсонський ДАУ*

Постановка проблеми. Якщо організацію механізму регулювання слід розглядати як систему, що характеризується цілісністю, єдністю і впорядкованістю її елементів, то організація механізму регулювання сільського господарства слід розглядати як елемент господарського механізму. Таке розмежування важливе, оскільки господарський механізм є формою виразу передусім техніко-економічних відносин, які визначають найглибшу об'єктивну основу господарського механізму. Суспільно-економічні відносини зумовлюють глибину різноманітних способів виробництва. Це відносини власності, які визначають мету сільськогосподарського виробництва, його соціальний тип, структуру суспільства. Виділення організації механізму регулювання розвитку сільського господарства як елемента господарського механізму дає можливість визначити через конкретні організаційні (господарські) форми розвиток сільського господарства в цілому.

Стан вивчення проблеми. Питанням розвитку сільського господарства приділяля увагу вітчизняні та зарубіжні учені, серед необхідно виділити: І.С. Алексеєва, В.Г. Андрійчука, М.Я. Дем'яненко, М.В. Зубця, В.І. Кириленко, С.В. Мочерного, П.Т. Саблука, Г.М. Скударя, В.В. Юрчишина та ін.

Завдання і методика досліджень. Метою написання статті є розкриття й обґрунтування особливостей організаційного механізму розвитку сільського

господарства, дослідження складових його елементів та вивчення різних підходів до його організації.

Результати досліджень. Виділення сільського господарства як складної, ієрархічної, відкритої соціально-економічної системи дає змогу перейти до розгляду такої категорії, як господарський механізм. «Економічна система – сукупність механізмів і інститутів для ухвалення і реалізації рішень, що стосуються виробництва, доходу і споживання в рамках певної географічної території» [4]. В економічній енциклопедії «механізм» визначається як система, пристрій, що визначає порядок якого-небудь виду діяльності [4]. Отже, виходячи з диференційованого підходу, поняття «механізм» можна розглядати як систему, яка по суті є єдністю закономірно розташованих взаємопов'язаних елементів.

Г.М. Скударь визначає господарський механізм як «складну соціально-економічну систему, що виражає сукупність відносин функціонування і економічної організації способу виробництва» [7, с. 67]. Організація відображає синтез внутрішніх і зовнішніх зв'язків системи регулювання, забезпечує можливість узгодженого виконання всіх функцій управління, необхідних для функціонування системи в цілому. Як наголошувалося вище, організаційна підсистема є сукупністю форм функціонування економічної і соціальної підсистем, її чинники впливають на рівень організації і регулювання виробництва.

Уявлення про господарський механізм як про складну соціально-економічну систему дає змогу виділити як його змістовні аспекти ряд функціональних підсистем – організаційну, економічну і соціальну (рис. 1).

Рисунок 1. Структура господарського механізму*

*Джерело [5]

Організаційною є система, що має внутрішні зв'язки, завдяки яким відбувається взаємодія елементів, спрямована на досягнення тих чи інших цілей. На наш погляд, ця система може розглядатися як організація механізму регулювання розвитку сільського господарства, зумовленого певною метою, оскільки сам процес регулювання розвитку немислимий без його зв'язку з організацією, тобто немислимий як процес певної взаємодії елементів системи в ході її функціонування для досягнення встановленої мети. Подібне трактування поняття організації механізму регулювання розвитку сільського господарства, на наш погляд, можна вважати обґрунтованим, оскільки уявлення про господарський механізм як про складну соціально-економічну систему дає змогу виділити серед інших і елементи організаційної підсистеми. Виділення ж організаційної підсистеми як змістовного моменту господарського механізму – організації механізму регулювання розвитку сільського господарства – засновано на уявленні про те, що ця система розкриває сукупність зв'язків і відносин, що виникають у процесі регулювання розвитку сільського господарства, визначаючи в цілому впорядкованість існуючої системи регулювання.

Розглядаючи організацію механізму регулювання розвитку сільського господарства як підсистему господарського механізму, необхідно дослідити його економічний зміст. У літературі, присвяченій аналізу господарського механізму, можна зустріти різні думки, тому сьогодні неможливо сказати про досягнення єдиної думки про його суть і структуру. П.Т. Саблук відзначає, що господарський механізм становить сукупність різних форм і методів господарювання, «вироблених суб'єктом регулювання і реалізованих ним в цілях свідомої, цілеспрямованої дії на економіку. Ця сукупність суворо субординована і приведена в певну систему відповідно до вимог економічних законів» [6, с. 69]. Під формами господарювання автори розуміють те, за допомогою чого здійснюється дія на виробництво, – різні види планів, їх показники, норми і нормативи, системи оплати праці, економічні оцінки ресурсів, ціни, податки, прибуток, фінанси, кредит тощо; під методами – способи дії на виробництво, у процесі якого застосовуються перелічені форми, – планування стимулювання, ціноутворення, нормування, розпорядження (адміністративні і юридичні акти, накази, ухвали тощо). При аналізі структури господарського механізму «...можна виділити такі важливі його елементи (складові): планування, економічне стимулювання, організаційні структури регулювання» [8].

На думку В.В. Юрчишина, це визначення господарського механізму, дійсно, охоплює його аспекти, але, по-перше, не всі з них, по-друге, не містить стрижня, згідно з яким вони включаються в господарський механізм, об'єднуються в одне ціле [2, С. 94].

У свою чергу, П.Т. Саблук визначає господарський механізм через аналіз системи виробничих відносин, відзначаючи при цьому, що «він виступає ланкою, яка опосередковує у взаємодії продуктивних сил і виробничих відносин суспільства форму прояву останніх у сфері господарської діяльності суб'єктів суспільного виробництва; виражає суть економічних процесів і явищ, форму вирішення суперечливих економічних потреб, що постійно розвиваються, і інтересів, є важливою ланкою прояву і дії системи економічних законів» [3, с. 268]. Суть використання економічних законів полягає в тому, щоб, виходячи з їх об'єктивної спрямованості і форм дії, організувати господарсь-

кий механізм так, щоб у даних конкретних умовах виходив максимально можливий корисний результат. Виробничі відносини, а також економічні закони, що виражають їх суть, виявляються в будь-якому суспільстві у формі економічних інтересів. Господарський механізм може дати необхідний ефект лише тоді, коли він базується на врахуванні економічних інтересів і забезпечує їх узгодження.

Важливо відзначити, що господарський механізм включає в свій склад і певну частину надбудови, тобто він не обмежений тільки базисними економічними відносинами. І.В. Алексеев вважає, що він «є сукупністю форм і методів господарювання, включає не тільки базисні, а й надбудовні елементи, що виявляються через категорії, які впливають одна на одну» [1, с. 140]. У його склад як необхідна ланка входять політико-правові форми регулювання економічних процесів. У господарському механізмі стикаються суміжні відносини і відповідні категорії. Через них здійснюється реальна взаємодія між різними елементами формації. Через це господарський механізм виступає одночасно і як сукупність об'єктивних відносин, і як сфера свідомого регулювання економічних процесів.

Аналіз різних підходів показує, що значна увага приділяється питанню про об'єктивну основу господарського механізму. Той факт, що в ролі неї виступає система виробничих відносин, визнається практично всіма економістами. Проте різним є розуміння характеру зв'язку господарського механізму зі своєю основою. У ряді випадків у нього включають усю систему виробничих відносин [3, С. 168]. Проте, на думку В.В. Юрчишина, такий підхід є неправомірним, «оскільки в цьому випадку зникає сама специфіка механізму, також не правомірно і виносити його взагалі за рамки виробничих відносин, позбавляючи тим самим об'єктивної основи і соціально-економічної визначеності» [2, с. 114].

«Точнішим, – вважає В.В. Юрчинин, – є таке розуміння господарського механізму, яке виходить з того, що він охоплює особливе коло виробничих відносин, розташованих у сфері господарювання» [2, с. 96]. Таким чином, суть господарського механізму може бути розкрита, виходячи з аналізу системи виробничих відносин. Для цього в її складі необхідно виділити дві підсистеми – підсистему суспільно-економічних відносин і підсистему техніко-економічних відносин.

Виділення організації механізму регулювання розвитку сільського господарства як змістовного моменту господарського механізму має ту перевагу, що дає показати, як через конкретні організаційні (господарські) форми здійснюється взаємодія продуктивних сил і виробничих відносин, а також їх роль у реалізації потенційних можливостей, закладених у відносинах власності.

Організація механізму регулювання розвитку сільського господарства є складовою механізму регулювання. Поняття «механізм регулювання» [5] ширше і ґрунтовніше, ніж поняття «організація механізму регулювання», оскільки останнє – це один з конкретних аспектів першого.

Поняття «господарський механізм» часто вживають у контексті з поняттям «регулювання». І.В. Алексеев зазначає із цього приводу, що «...необхідно відрізнити об'єктивність регулювання як категорії, як процесу і як функції... Якщо розглядати регулювання як якусь структурну частину виробничих відносин (саме на цьому рівні категорії «господарський механізм» і «регулюван-

ня» правомірно порівнювати), ...то слід визнати, що регулювання – структурна частина господарського механізму» [1, с. 241].

Категорія «регулювання» є ширшою, ніж категорія «господарський механізм». Під регулюванням слід розуміти цілеспрямовану дію на будь-який керований об'єкт. Поняття «регулювання» – багаторівнева категорія. Якщо ж його застосувати до такого об'єкта, як економіка, то воно ототожнюється з поняттям «господарський механізм» (механізм регулювання економіки), бо регулювання економіки, не вдаючись до структурних елементів останнього (планування, економічні важелі і стимули, організаційні структури), неможливо [3, с. 182]. Тобто, господарський механізм не зводиться тільки до регулювання, і навпаки – регулювання виступає лише як складова господарського механізму.

Неоднозначність понять «механізм регулювання» і «організація механізму регулювання» визначає необхідність їх чіткого розмежування у випадках порівняльного вживання зазначених категорій, коли кожна з них має виступати у своєму специфічному трактуванні. Для цього розглянемо і уточнимо поняття «організація», яке має декілька аспектів і визначень:

По-перше, організація регулювання розвитку в сільському господарстві як системі виступає як внутрішня і зовнішня впорядкованість, узгодженість, взаємодія суб'єктів і об'єктів, всіх елементів системи як складових частини цілого.

По-друге, організацію регулювання слід розглядати з погляду сукупності використовуваних методів і процесів, різних регуляторних дій, що ведуть до формування і розвитку взаємозв'язків між частинами всього господарського механізму.

По-третє, в поняття «організація» входить об'єднання людей (суб'єкти і об'єкти регулювання), які спільно реалізують цілі, завдання, програми і діють на основі певних законів, правил і процедур регулювання.

Триєдиний підхід до організації, конкретизація поняття «механізм регулювання» дає змогу виділити «організацію» як самостійний, відносно відособлений об'єкт, що підлягає дослідженню й опису. У літературі, присвяченій аналізу організації механізму регулювання, можна зустріти різні його визначення. У поняття «організація механізму регулювання» включається «структура відповідних органів управління, характер розподілу між ними основних функцій, способи і процедури їх реалізації» [5].

П.Т. Саблук визначає: «Організацію механізму регулювання охоплює комплекс питань, пов'язаних з вибором не тільки схем і структур регулювання, але і з визначенням функцій, прав, взаємовідносин, відповідальності його органів, вдосконалення стилю і методів діяльності, правових основ, підбору і розстановки кадрів тощо» [6, С. 3-8].

В організації механізму регулювання має місце процес зв'язку, завдяки якому здійснюється взаємодія елементів, що охоплюють як статику, так і динаміку регуляторної діяльності, тобто структура і процес відокремлюється конкретними організаційними відносинами між органами, структурними підрозділами, окремими працівниками, суб'єктом і об'єктом регулювання.

Поклавши в основу систему визначень організації механізму регулювання, що наводять різні автори, а також урахувавши особливості регулювання сільського господарства як складною соціально-економічною системою, за-

пропонуємо таке трактування цього поняття. На наш погляд, під організацією механізму регулювання може розглядатися сукупність організаційних структур, конкретних форм і методів регулювання, адміністративних (правових) норм, за допомогою яких здійснюється цілеспрямована регуляторна дія на елементи господарської системи (учасників процесу відтворення) для підтримки режиму діяльності, реалізації програми і цілі. При цьому, кажучи «сукупність», ми маємо на увазі безліч елементів, які знаходяться у відносинах і зв'язках один з одним і утворюють певну цілісність, єдність. Ця сукупність суворо субординована і приведена у відповідність з об'єктивними вимогами економічних законів.

Отже, організація механізму регулювання сільського господарства в умовах різноманіття форм власності має:

- різноманітні і рівноправні форми первинних товаровиробників, а також їх об'єднання, які виступають як основа господарського механізму;
- гнучкі й ефективні методи державної дії на економічні параметри господарських суб'єктів, що зберігають їх самостійність;
- державні і господарські органи управління, які регулюють господарську діяльність і конкуренцію.

У сукупності всі елементи організації механізму регулювання складають основу механізму регулювання економікою. Це сприяє ефективному розвитку всього сільського господарства.

Висновки та пропозиції. Під організацією механізму регулювання слід розглядати сукупність організаційних структур, конкретних форм і методів регулювання за допомогою яких здійснюється цілеспрямована регуляторна дія на елементи господарської системи (учасників процесу відтворення) для підтримки режиму діяльності, реалізації програми та мети. Організації механізму регулювання розвитку сільського господарства розкриває сукупність зв'язків і відносин, що виникають у процесі регулювання розвитку сільського господарства, визначаючи в цілому впорядкованість існуючої системи регулювання. Тобто організація механізму регулювання розвитку сільського господарства є складовою механізму регулювання. Складові елементи організації механізму регулювання становлять основу механізму регулювання економіки, який у процесі розвитку виробництва, інтеграції перетворюється і формує інші, що сприяє ефективному розвитку сільського господарства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Алексеев И.С. Внешнеэкономическая деятельность / И.С. Алексеев. – М.: Дашков и К, 2010. – 304 с.
2. Андрійчук В.Г. Сучасна аграрна політика: проблемні аспекти / В.Г. Андрійчук, М.В. Зубець, В.В. Юрчишин. – К.: Аграрна наука, 2005. – 140 с.
3. Державна політика фінансової підтримки розвитку аграрного сектору АПК: [монографія] / [М.Я. Дем'яненко, П.Т. Саблук, В.М. Скупий та ін.]; за ред. М.Я. Дем'яненка. – К.: ННЦ ІАЕ, 2011. – 372 с.
4. Економічна енциклопедія: у 3 т. / [ред. кол.: С.В. Мочерний та ін.]. – К.: ВЦ «Академія», 2001. – Т. 2. – 848 с.

5. Кириленко В.І. Соціалізація господарського механізму та її вплив на стан соціально-економічного розвитку України / В.І. Кириленко // Електронний ресурс : <http://www.ecsocmen.edu.ru>
6. Саблук П.Т. Економічний механізм АПК у ринковій системі господарювання / П.Т. Саблук // Економіка АПК. – 2007. – № 2. – С. 3-8.
7. Скударь Г.М. Управление конкурентоспособностью крупного акционерного общества: проблемы и решения [Текст] / Г.М. Скударь. – К.: Наук. думка, 1999. – 496 с.
8. Українська модель аграрного розвитку та її соціоекономічна переорієнтація: наук. доп. / [О.М.Бородіна, В.М.Геєць, А.О.Гуторов та ін.]. – К.: Інститут економіки та прогнозування НАН України, 2012. – 56 с. [Електронний ресурс: Режим доступу: [//www.ief.org.ua/.../Nauk_dop_Borodina201](http://www.ief.org.ua/.../Nauk_dop_Borodina201)].

УДК 338.24.01;351.711;332.142.4

ЗМІСТ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ СКЛАДОВОЇ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ

*Царук В. Ю. - Південний філіал Національного університету
біоресурсів і природокористування України
"Кримський агротехнологічний університет"*

Постановка проблеми. Інвестиційна діяльність в контексті регіональної економіки - це сукупність безлічі законодавчо забезпечених послідовних, мотивованих практичних дій по вкладенню та ефективному використанню інвестицій (грошових та інших засобів) в масштабах регіону і вхідних до його складу муніципальних утворень з метою приросту валового регіонального продукту (ВРП) або досягнення іншого корисного ефекту (результату) з урахуванням наявних повноважень і ресурсів.

Стан вивчення проблеми. Існує досить значний за обсягом та спектром шар сучасних досліджень регулювання інвестиційно-інвестиційних процесів в економіці України. Не зменшуючи значущості внеску інших дослідників, можна відзначити праці О. Алімова, С. Білої, В. Бабича, В. Беседіна, В. Воротіна, А. Гальчинського, В. Гейця, М. Герасимчука, М. Долішнього, В. Дорофійенка, І. Лукінова, В. Лушкіна, В. Мартиненка, А. Мерзляк, І. Павлова, П. Перерви, Д. Черваньова, М. Чумаченка та багатьох інших учених, які торкалися проблем інвестиційно-інноваційної діяльності як на рівні держави, так і на рівні окремих регіонів, підприємств.

Відсутність концептуально цілісної теоретико-методологічної бази, недосконалість науково обґрунтованих рекомендацій і висновків з питань активізації державної інвестиційно-інноваційних процесів в системі комплексного розвитку регіонів визначили актуальність і своєчасність дослідження, його науково-практичне значення.

Завдання дослідження. Метою дослідження є визначення методологічних підходів та механізмів активізації інвестиційно-інноваційних процесів в системі комплексного розвитку регіонів.